

**ФОРМУВАННЯ МОРАЛЬНИХ ЦІННОСТЕЙ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У
НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ**

Провідним завданням сучасної школи є формування гармонійної, духовно багатой та національно свідомой особистості. Тому одним з актуальних напрямів виховного процесу сучасної школи є моральне виховання особистості.

Особливе значення для морального виховання має початкова школа. Це зумовлено специфічністю молодшого шкільного віку, оскільки він сприятливий до засвоєння моральних цінностей і знань, формування духовно орієнтованої поведінки, її мотивів

Теоретичні основи формування та діагностики моральних цінностей особистості учнів присвячені роботи: І. Бех, Г. Ващенко, Г. Дем'янюк, Г. Іванова, С. Ожегов, В. Шадриков та ін. Шляхи, засоби і методи формування моральних взаємовідносин у процесі спільної діяльності учнів висвітлюються в роботах В. Білоусової, К. Гавриловець, В. Киричок, Н. Рєпи та ін.

Варто наголосити на тому, що науковці тлумачать зміст та завдання даного напрямку виховання по-різному, з чим, на нашу думку, і пов'язана розбіжність при визначенні основних складових моральної вихованості дітей молодшого шкільного віку. Зокрема, Н. Волкова зазначає, що «моральне виховання – це цілеспрямований процес, що передбачає певну систему змісту, форм, методів і прийомів педагогічних дій» [2, с. 102].

Головним завданням морального виховання, на думку Г. Іванової, є засвоєння моральних цінностей. Н. Волкова пов'язує цей процес із «формуванням стійких моральних якостей, потреб, почуттів, навичок і звичок поведінки на основі засвоєння ідеалів, норм і принципів моралі, участі у практичній діяльності» [2].

У моральному вихованні необхідно враховувати гуманістичну ідею про те, що в людині від природи закладено прагнення до добра, правди і краси. Саме тому моральне виховання учнів має забезпечити формування в них системи *моральних цінностей*, які повинні стати частиною характеру людини на основі моральних почуттів. Їх засвоєння, зокрема, спрямоване на пізнання громадсько-ціннісних норм поведінки, їх усвідомлення та прийняття відповідного рішення [1, с. 16].

Значною мірою формування уявлень про ідеали, життєві пріоритети, загальнолюдські моральні цінності залежить від першого вчителя. Відоснов, закладених учителем на початковому етапі виховання, залежить те, якимивиростутьмайбутнігромадяниУкраїни.

Забезпечення ефективного розвитку моральних знань і емоційно-моральних ставлень молодших школярів, як важливої передумови становлення моральних переконань є необхідністю, передбачає врахування у навчально-виховному процесі ряду особливостей емоційно-когнітивної сфери у молодших школярів [3, с. 47].

Процес засвоєння моральних знань молодшими школярами суттєвим чином залежить від навчання їх правильному сприйманню моральної ситуації, адекватній оцінці моральних вчинків, розумінню моральних мотивів. Поряд з цим необхідно виховувати органічну єдність між правильним розумінням моральної ситуації і вмінням школярів співпереживати, співчувати, тобто виховувати особистісне ставлення до тих чи інших моральних явищ, вчинків. Це, в свою чергу, є необхідною умовою виховання у дитини одного із важливих механізмів переконань — моральної потреби певним чином діяти, відповідно до засвоєних моральних норм і принципів.

У початкових класах педагогу необхідно враховувати, перш за все, такі вікові особливості молодших школярів, як обмеженість їх особистого досвіду моральної поведінки, труднощі у виділенні головних компонентів у поведінці оточуючих, безпосередній характер емоційної реакції на вчинок.

Для ефективного формування у молодших школярів моральних почуттів необхідно створювати в класі атмосферу, що сприяє розвитку у дітей взаємоповаги, емоційного сприймання до переживань інших, взаємодопомоги.

У практиці роботи з молодшими школярами необхідно використати форми роботи, що сприяють розвитку їх самостійності, самооцінки, привчають до відповідальності за свої особисті вчинки. Доцільно включати дітей у різні види суспільної роботи, створюючи умови для прояву самостійності, самоконтролю. Це сприяє розвитку у дітей відповідальності.

Так, у процесі проходження педагогічної практики у Мукачівській ЗОШ І-ІІІ ст. нами було проведено опитування вчителів, вихователів початкових класів з метою встановлення того, яким формам виховної роботи вони надають перевагу. Результати опитування, проведеного дослідження показали, що у переважна більшість вчителів використовує такі форми ефективного формування у молодших школярів моральних цінностей, як бесіди, години спілкування (40%); різноманітні конкурси, вікторини (25%); колективні творчі справи, спортивні змагання, ігри (15%), екскурсії, прогулянки, мандрівки (10%), тематичні ранки і вечори (5%), обговорення текстів-замальовок (5%).

Усе це допомагає формувати у дітей почуття співдружності в колективі, виховує доброзичливі стосунки між самими учнями, між учнями і вчителями, сприяє всебічному розвитку дітей, накопичення ними позитивного досвіду жити в колективі, подоланню негативних звичок, що веде до створення міцного колективу.

Отже, шлях до виховання особистості – це включення дитини в значущу для неї діяльність, а також організацію таких видів діяльності, за яких здійснюється саморозвиток та самовиховання особистості.

Література

1. Білецька І. Вирішення моральних завдань як метод виховання цінності іншої людини / І. Білецька // Рідна школа. – 2005. – № 1. – С. 15–17
2. Волкова Н. П. Педагогіка / Н. П. Волкова. – Київ : Академія, 2001. – 576 с.
3. Демиденко В.К. Деякі аспекти морального виховання : Практичний матеріал для керівників, вихователів і вчителів / В.К. Демиденко. – К., 2005. – С. 15-21

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>